

Лілія Сирота

Львівський національний університет імені Івана Франка
liljasyrota@yahoo.com

Liliia Syrota

Ivan Franko Nationality University of Lviv
liljasyrota@yahoo.com

ІДЕЯ «НОВИХ ШЛЯХІВ» ТА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЯ ПІД ЧАС ТВОРЧИХ ВЕЧОРІВ ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ГРУП ЛЬВОВА ПОЧАТКУ 1920-Х РОКІВ

THE IDEA OF «NEW WAYS» AND ITS IMPLEMENTATION DURING CREATIVE EVENINGS LITERARY AND ARTISTIC GROUPS OF LVIV EARLY 1920s

Метою статті є розкриття особливостей презентаційної діяльності українських творчих осередків Львова початку 1920-х рр., поглиблення знань про українське культурне життя цього міста. Для аналізу залучено матеріали періодичних видань цього часу. Предметом дослідження є літературно-мистецьке життя Львова зазначеного періоду на прикладі діяльності творчих об'єднань «Митуса», «Богема», авторів часопису *Будяк*. У теоретико-методологічному аспекті проблема обміну художньою інформацією в комунікативному полі автор — твір — адресат висвітлена в роботах представників семиотики і структуралізму (Р. Якобсон, Ю. Лотман, Ц. Тодоров), постструктуралізму (Ж. Бодрійар, Ж. Ліотар, М. Фуко, Ю. Крістева), герменевтики та феноменології (Е. Гуссерль, М. Гайдеггер, Г. Гадамер, П. Рікер). Філософсько-естетичне осмислення проблем авторства та рецепції у культурі модернізму міститься у роботах Т. Адорно, Г. Маркузе, Х. Ортега-і-Гассета, Ю. Хабермаса, Ж.-П. Сартра, А. Камю, К. Грінберга, Р. Фрайя, Р. Краусс та ін.

У статті всебічно досліджено конкретні літературно-мистецькі комунікації Галичини, зокрема різні види літературно-мистецьких вечорів, та їх значення у визнанні творчої діяльності молодих митців. Презентаційна активність груп «Митуса» і «Богема», авторів журналу *Будяк* стала можливою завдяки попиту на творчі інновації, який постійно зростав у Львові з часів національно-визвольних змагань. Презентаційна діяльність у 1920-х рр. стала новою та сенсаційною формою спілкування з читачами і відомими письменниками та була спрямована на відродження культурного життя Галичини загалом.

Ключові слова: творчий вечір, презентація; літературна група «Митуса»; журнал *Будяк*; літературно-мистецьке товариство «Богема», 1920-ті рр.

The aim of the article is to analyze the features of popularization of literary and aesthetic ideas of young representatives of the Ukrainian creative environment of Lviv in the early 1920s based on new facts, to reveal in more detail the directions of development of the then Ukrainian cultural life of Lviv in general. In the theoretical and methodological aspect, the problem of exchange of artistic information in the communicative field author — work — addressee is covered in the works of representatives of semiotics and structuralism (R. Jacobson, Y. Lotman, Ts. Todorov), poststructuralism (J. Baudrillard, J. Lyotard, M. Foucault, J. Kristeva), hermeneutics and phenomenology (E. Husserl, M. Heidegger, G. Gadamer, P. Reeker). Philosophical and aesthetic understanding of the problems of authorship and reception in the culture of modernism is contained in the works of T. Adorno, G. Marcuse, H. Ortega y Gasset, J. Habermas, J.-P. Sartre, A. Camus, K. Greenberg, R. Fry, R. Krauss.

It was established that the popularizing activity of the literary groups “Mythusa” and “Bohema”, as well as the poets grouped around the magazine *Budyak*, was innovative in form and sensational in content. Proclaiming the ideas “from symbolism to new ways”, “turn to primitive”, “all-Ukrainian activism”, futurism, young Lviv poets and artists organized a large number of creative evenings, actively published in periodicals, published poetry collections and magazines to promote the cultural life of Galicia. The postwar generation of artists managed to concentrate around themselves the Ukrainian literary forces of Galicia, representatives of the Ukrainian emigration that formed in Poland, Czechoslovakia, Germany, and Austria in the 1920s. It is proved that the initiators of the artistic events — the groups “Mythusa” and “Bohema”, the authors of the journal *Budyak* — were able to quickly establish close contacts with the general public, successfully popularize neo-symbolist ideas. They instilled avant-garde ideology in Galicia through oral communication during creative evenings too. These groups were clearly focused on innovation.

Key words: new ways, literary group “Mythusa”, literary and artistic association “Bohema”, journal *Budyak*, neo-symbolism, futurism, national revival.

Вступ

У складі контексту, стимулюючого мистецьку активність, відповідальна роль належить таким складовим, як творчість, діяльність, книжкова продукція, оточення та ін., на яких література зосереджена і донині. Ці основи письменницької праці освоєно теоретичним літературознавством достатньо добре, однак практичний бік потребує глибшого вивчення, особливо малознані факти про комунікацію між групами, окремими персоналіями, та з читачами, що дозволить зробити більш точніші узагальнення.

У теоретико-методологічному плані теорія комунікації, зокрема проблема обміну художньою інформацією в площині «автор — твір — адресат» висвітлена в дослідженнях представників семіотики і структуралізму (Р. Якобсон (1985), Ю. Лотман (1998), Ц. Тодоров (2006)), постструктуралізму (Ж. Бодрійар (1983), Ж. Ліотар (1995), М. Фуко (1996, 2008), Ю. Крістева (2004)), герменевтики та феноменології (Е. Гуссерль (1994), М. Гайдеггер (193), Г. Гадамер (1988), П. Рікер (2001)) та ін.

Літературне і мистецьке життя української інтелігенції після визвольних змагань неодноразово було в центрі уваги дослідників українського модернізму й авангардизму. Вони аналізували окремі аспекти діяльності — літературний, видавничий, журналістський — таких творчих об'єднань, як «Митуса», «Богема», «Будяк» та ін.

Зокрема, Л. Сніцарчук (2009), розглядаючи закономірності формування українського інформаційного простору в Галичині, підрахувала, що у світ вийшло 779 часописів. При цьому «третьині з яких були властиві неритмічність та недовготривалість виходу і, що суттєво, змістова “розхристаність”, пов’язана насамперед із притаманним українству одвічним пошуком ціннісних орієнтирів, духовних вартощів, високих істин» (с. 27). Незважаючи на це, авторка відмітила зростання української преси, що пов’язано з умінням українського креативу мобілізуватися і провадити важливу національну справу в українських несприятливих умовах, пристосуватися до цензурних вимог та швидко реагувати (с. 50). Науковець також розглянула становлення, розвиток та умови функціонування української сатирично-гумористичної преси Галичини міжвоєнного періоду (Сніцарчук, 2001).

Досліджуючи групу «Митуса», Т. Салига (1997) у «Імперативі» стверджував, що українська видавнича продукція з десятками оригінальних та перекладних книг місцевих і наддніпрянських авторів відіграла важливу роль у літературному житті всієї України, а «культурно-мистецькі осередки стали будителями національної свідомості Галичини» (с. 99), а літературна група «Митуса» творчо узаконювала символізм та сприяла всеукраїнському сплескові нової хвилі символізму (с. 107).

Л. Сирота (1998; 2004) у своїй розвідці досліджує творчість та значення групи «Митуса» у західноукраїнському літературному процесі 1920-х рр., наголошуючи, що поети «Митуси» шукали форми, здатні всебічно охопити тогочасну дійсність.

І. Прокопчук (2010), досліджуючи авангардне мистецтво 1920 — початку 1930-х років, стверджувала, що українська періодика не стояла обабіч проблем розвитку авангардного мистецтва, нової архітектури, активно включаючись у загальноєвропейський процес. Водночас митці України мали змогу через друковані органи ознайомитися і критично осмислювати раціональні, позитивні й негативні моменти концепцій тогочасного мистецтва, художні твори провідних вітчизняних і закордонних митців (с. 24).

Українсько-польські відносини 1920-х повоєнних років вивчала Ю. Савчин (2014), яка на основі різножанрових публікацій журналу *Будяк* виокремила найбільш актуальні аспекти взаємин між українцями та поляками, які опинилися в статусі сторін, що ворогують. При цьому дослідниця наголошує, що, «користуючись прийомами сатири та гумору, автори гостро критикували, а деколи й висміювали, засуджували тодішні реалії суспільно-політичного життя, державницьку політику Польщі щодо українців» (с. 43).

Однак, на жаль, бракує комплексних досліджень, у яких би ці об’єднання стали предметом всебічного прискіпливого аналізу. Чимало важливих фактів, які свідчать про активізацію творчих пошуків у Галичині 1920-х рр., ще недостатньо вивчені та не є в широкому науковому обігу, що й зумовлює актуальність теми статті.

Мета статті — розкрити особливості літературно-мистецьких пошуків у Галичині в 1920-і рр. на прикладі діяльності українських осередків Львова, під час якої молоді митці розкривали власне бачення «нових шляхів» повоєнної літератури; поглибити знання про духовне життя цього регіону загалом. Для аналізу залучено матеріали періодичних видань того часу — журналу *Будяк*, газет *Вперед* і *Громадський вістник*, більшість з яких осмислюються вперше.

Літературний вечір і презентація як форми популяризації нових естетичних ідей

Після визвольних змагань у 1920-х рр. в Галичині активно відроджувалося культурне життя українців. Літературно-мистецька діяльність була одним з основних і традиційних напрямків утвердження естетичних пошуків. Упродовж багатьох десятиліть в українській літературі було накопичено чималий досвід, склалися певні традиції в представленні широкій громадськості нових ініціатив, у проведенні тих чи інших заходів. І хоча тогочасні умови існування під польською владою диктували свої несприятливі вимоги, українські літератори активно популяризували на місцевому ґрунті як традиційні форми організації — створення груп, об'єднання навколо часописів, видавництв, так і нові, зокрема значної еволюції зазнали літературні зібрання і літературні салони (згадаймо літературні «суботи» М. Коцюбинського, богемне літературне угруповання «Молода Муза», яке широко розвивало символістські ідеї, або антирадянський літературний салон Людмили Старицької). У Галичині на початку 1920-х рр. ці форми літературної діяльності або зникли (салони), або трансформувалися у вечори-презентації, вечори сміху, вечори плачу, сатиричні вечори, весняні вечори, вечори-портрети та ін.

У Львові з метою маніфестації неосимволістських, неоромантичних і футуристських ідей їх організовували представники літературної групи «Митуса», а також творчого об'єднання, яке формувалося навколо гумористично-сатиричного журналу *Будяк*, літературно-мистецького об'єднання «Богема». Їхні зібрання, які найчастіше проводилися у музичній салі імені Лисенка, театрі «Українська Бесіда» і в кафе «Республіка», радше нагадували масові зустрічі за інтересами, оскільки їх спільними зацікавленнями були підтримка і розвиток нових ідей в літературі, експерименти, спрямованість до публічності і масовості. Організатори літературних заходів намагалися залучити якомога більше людей як на сцені, так і в глядацькій залі.

Літературно-мистецький вечір — один з найпоширеніших заходів у 1920-і рр., який підтверджував спрямованість молодих львівських поетів, прозаїків, художників, музикантів й акторів до інноваційності. Існувало багато модифікацій творчого вечора, найпоширенішими видами якого ста-

ли літературний і музичний вечори (із використанням творів мистецтва, які розвішувалися на стінах приміщень, музичних номерів), презентація і бенефіс/ювілейний вечір. Молоді поети й митці ці вечори присвячували будь-якій актуальній темі чи знаменній даті, використовуючи найрізноманітніші форми і атрибути — декламування вже знаних і нових художніх творів, прем'єри пісень і сатиричних фарсів, спогади, гумор тощо.

Як стверджують українські дослідники, на сьогодні немає загальноприйнятого визначення поняття презентації. Ю. Полікарпова (2012) зазначила, що «у працях закордонних фахівців воно використовується здебільшого на позначення повідомлення, що містить нову ідею, її пояснення, свіжу інформацію, демонструє матеріал для подальшого обговорення та усвідомлення» (с. 159). Українські дослідники О. Тарнопольський (2007) та Ю. Авсюкевич (2007) пропонують найбільш повне визначення: «презентація — підготовлене професійно спрямоване монологічне висловлювання, об'єднане конкретним завданням і ситуативними умовами, яке базується на результатах аналітичного дослідження певної проблеми, має чітке логіко-композиційне оформлення і націлене на ефективне інформування, мотивування або переконання певної аудиторії з урахуванням її основних культурологічних та соціально-демографічних характеристик» (с. 17). Іншими словами, презентація — це не лише розкриття певної інформації в інтерактивній формі, а й ефективний діалог із присутніми, спосіб викладу матеріалу, вплив на аудиторію та одержання зворотного зв'язку.

Використовуючи технологію презентації, митець представляє іншій стороні актуальну і новаторську ідею як «частину себе» — свої уміння, навички, інтелектуальні здібності, доробок із перспективою їх подальшого розвитку. Тим самим презентаційній діяльності він відводить роль дії, що дозволяє реалізувати нові ідеї в літературі і мистецтві, відкриває і налагоджує контакт із глядачем чи читачем, необхідний митцю для впливу на зовнішнє середовище або для взаємодії з ним.

Молоді представники літературно-мистецьких об'єднань Львова після Першої світової війни за рахунок вміння працювати в команді, вдалій побудові відносин з громадськими діячами, залучення визнаних авторитетів у літературі, мистецтві чи політиці вели ефективну комунікацію зі своїм оточенням не лише в письмовій формі (видання друкованого періодичного органу, збірок), а й усній, вибравши адекватний спосіб творчого спілкування відповідно до суспільно-культурних вимог 1920-х рр. у Галичині. На сторінках тогочасної преси елементи різних заходів поєднувалися під назвами літературний вечір, весняний вечір, вечір плачу і т. д. У газетних оголошеннях про ці вечори анонсувалися їх програми, у яких обов'язковою складовою були презентації нових літературно-мистецьких ідей і творів (про це більш детально буде говоритися нище). Загалом, на початку 1920-х рр. в Галичині була поширена колективна презентаційна діяльність щодо утвердження «нових шляхів» у літературі того часу.

«Нові шляхи» літературної групи «Митуса»: особливості популяризації

Найбільш відомим творчим об'єднанням Львова на початку 1920-х рр. була літературна група «Митуса». Її представники провели кілька гучних літературно-мистецьких зустрічей. 27 листопада 1921 р. на сцені театру «Українська Бесіда» відбулася перша зустріч львівських поетів із громадськістю міста («Зі студентського життя. Галичина» 1922; «Львів. Вечір Молодого Мистецтва» 1921). Мета цього зібрання — відновити модерністські пошуки в Галичині. Намір львів'ян був реалізований шляхом ознайомлення присутніх з ідеями київської групи «Музагет», прихильниками якої вони були, і власними творами. Таким чином, наочно (особистими виступами) було продемонстровано не тільки живучість модерністських ідей у Галичині, але й наголошено на їх перспективності. До організації заходу, крім митусівців Василя Бобинського, Олеся Бабія, Романа Купчинського, Юрія Шкрумеляка, були причетні Роман Голян, Степан Чарнецький, Галина Орлівна, Антін Павлюк, Клим Поліщук, Михайло Сердицький, Лев Лепкий («Зі студентського життя»: 1922).

Вечір розпочався вступним словом Кліма Поліщука, у якому він відзначив формування якісно нових течій у мистецтві. Яскравим виявом «молодого мистецтва» 1920-х рр., на його думку, став футуризм. Назвавши представника футуризму в Галичині — Лева Лепкого, — а також акцентувавши на новаторській творчості В. Бобинського, О. Бабія і Р. Купчинського, К. Поліщук вказав на ще одну особливість тогочасного авангарду — «змагання повернути до примітиву». Його дискурс українського модерного мистецтва супроводжувався критикою розвитку довоєнного модернізму. Різкі висловлювання К. Поліщука кореспондент журналу *Шляхи мистецтва* передав так: «...накинувся на передвоєнні світила нашої молоді поезії: Олеся, Чупринку — погаслі вже зорі супроти сходячого сонця футуризму» («Львів. Вечір Молодого Мистецтва» 1921: 146). Осудливе ставлення К. Поліщука до попередніх літературних надбань, вивищення ролі футуризму в національній культурі суттєво розкривали митусівське прагнення до світоглядних і стилістичних змін.

Цей вечір, як відзначили тогочасні журнали — львівський *Поступ* і харківський *Шляхи мистецтва*, пройшов вдало («Львів. Вечір Молодого Мистецтва» 1921: 147). Позитивні відгуки на шпальтах часописів підтвердили значний інтерес широкої громадськості до стилістичних і філософських пошуків галицьких та придніпрянських письменників.

Наприкінці 1921 р. було проведено ще кілька літературних вечорів. Згадки про ці заходи знаходимо у рецензіях на журнал «Митуса» М. Вороного, Б. Лепкого і Л. Білецького (Білецький 1922; Вороний 1922). Зокрема, М. Вороний (1922) писав: «Се естетико-художнє явище вже саме собою, фактом своєї появи, має для арбитрів елегантності особливу цінність і вагу» (Вороний 1922: 2). Це зауваження — висока оцінка діяльності «Митуса» —

свідчило, що усі презентації мали успіх завдяки існуючому попиту, або ж потребі, на новаторську творчість, були вдалим організаційним кроком до збереження тривалого інтересу до себе.

1922 року популяризаторська активність митусівців розширюється. Крім декламацій, вони представляють свої ідейно-художні експерименти у формі постановок. Зокрема, 26 березня 1922 р. у Львові було влаштовано «Весняний вечір» для січових стрільців-інвалідів, у якому брали участь літератори В. Бобинський, Р. Купчинський, О. Бабій, Л. Лепкий, графік П. Ковжун, актори львівського театру «Українська Бесіда», громадські діячі («Перший “Весняний вечір”» 1922). Програма цього заходу поєднала митців різних сфер мистецтва і різних його напрямів. Крім В. Бобинського, Р. Купчинського, О. Бабія, які розвивали символізм, виступив представник галицького футуризму Л. Лепкий. На вечорі було презентовано його фарс на 1 дію «Ле-Ле на весні-провесні, або Народини футуриста» («Перший “Весняний вечір”» 1922). Декорації до творів В. Бобинського, Р. Купчинського, О. Бабія і до п'єси Л. Лепкого виконав П. Ковжун.

1 квітня 1922 р. на сцені театру «Українська Бесіда» у Львові молоді поети організували ще один захід — «Вечір Пісні і Слова» («Новинки» 1922). Серед його учасників — В. Бобинський і О. Бабій, які представляли групу «Митуса». 28 березня 1922 р. В. Бобинський і О. Бабій влаштували концерт і літературний вечір із нагоди 50-річчя і 25-річчя творчої діяльності знаного письменника-символіста Миколи Вороного («Оповідки» 1922). На захід було запрошено самого ювіляра, який перебував у той час на Волині. На ньому виконувалися пісні на слова відомого митця, звучали його поетичні твори. У травні 1922 р. митусівці влаштували «Вечір Поезії», який став для них останнім (Білецький 1922). Це був захід, на якому виступали найактивніші представники «Митуси» — В. Бобинський, Р. Купчинський, О. Бабій, Ю. Шкрумеляк, Л. Лепкий. Кожен із них на зустрічі читав нові твори.

Відомий критик-емігрант Леонід Білецький позитивно оцінив прагнення до нових шляхів групи «Митуса». На усіх їх вечорах утверджувалася ідея «від символізму — на нові шляхи» (Бобинський, 1990), говорилося про новаторство музагетівських пошуків і П. Тичини зокрема; важливість національних традицій, проголошувалася ідея подальшого розвитку символізму аж до витворення якісно нового літературно-художнього напрямку; ідея примітивізму як крок до авангардизму.

Незважаючи на маніфестацію цих ідей, представники групи «Митуса» не встигли виконати всі висунуті завдання. Більшість їх творів була орієнтована на символістську естетику та попередні здобутки світового модернізму, ідею зв'язку мистецтва з життям. У їх творах переважали філософські, пейзажні, героїчні (стрілецькі) мотиви. Група була послідовником добре відомого у Галичині і Польщі довоєнного українського символістського об'єднання «Молода Муза».

Журнал Будяк та його ідея футуризму

Користувалися популярністю також виступи митців, які групувалися навколо друкованого органу галицького футуризму — журналу *Будяк*. Їх вечори були ще однією спробою актуалізувати ідеї авангардизму на початку 1920-х рр. («Вечір плачу Будяка» 1922; «І-ий чайний вечір Будяка» 1921). В анонсі одного такого літературного вечора говорилося, що журнал *Будяк* у кав'ярні «Република» у неділю 15 січня влаштує Великий Помаланчин Вечір футуристів-сміховиків («Великий По-Маланчин Вечір Сміху» 1922). А ось текст наступного анонсу: «На загальне домагання нашого громадянства, устроює редакція сатирико-гумористичного журналу “Будяк”, в неділю, 22 січня 1922 р. в саялах «Републики» II Великий Помаланчин Вечір Сміху. Окрім попередньої програми багато преінтересних причинків. Побіда футуризму. “Експрес” збирає зливи оплесків. В інтерпретації найновіща футурист.[ська] музична композиція: “Крик живота”. (Лише для людей нервово сильних). Вступ виключно за запрошеннями...» («На загальне домагання» 1922). У Першому Вечорі «плачу» 12 березня 1922 р. «в пароксизмі чорної як африканська ніч мелянхолії “Любов козла з бабушкою” брали участь музиканти (бандуристи), поети-футуристи, гумористи» («Вечір “плачу”», 1922). Як бачимо, організатори цих музично-театралізованих презентацій не боялися виносити свій провокуючо-скандальний доробок на сцену і перетворювали вечори поезії і мистецтва на яскраві постановні дійства. Чисельність заходів, як і кількість присутніх свідчила про успіх. Відомо, що ці заходи відвідували відомі митці, серед яких — актори М. Крушельницький та Р. Давидович («Позір!» 1922; «Чайний вечір» 1922).

На відміну від групи «Митуса», будяківці створили чимало віршованих маніфестів, які свідчили про їх згуртованість, однозначність, цілеспрямованість до новаторства. Зокрема, писали про «дружність нашу в нашій колі, ...братерство, ...любов, ...кожний з нас на все готов» («Тост» 1921). на вечорах акцентували на меті творчості: «Новітній трубадур іде, // Хай гине все банальне!..» (Тарноградський 1921) на нових емоціях і учасниках: «Єсть емоція, єсть нові люди — ну і нерви успокоюються» (Швунг 1921) орієнтувалися на сміх і осуджували песимізм: «А ми на смутку злу годину // Несемо сміх, сердечний сміх!» («Наше вірую» 1921). «Сердечний сміх», «щирий юмор, що понесе той легкий спів, // щоб хоч коротко — на хвилину // забути злидні наших днів!» («Співомовкам» 1921) розглядалися як вияв не обмеженої жодними рамками творчості. Про «сердечний сміх», «щирий юмор» як «гомін свободний» наголошено у вірші Л. Лепкого «Співомовкам» («Співомовкам» 1921). В іншій поезії Л. Лепкого «Миколі Вороному (З приводу 50-літнього ювілею)» говориться про ще одну об'єднуючу цю групу ідею: «сильний дух чин», який принесе волю (Лепкий 1922).

Своєю активною мистецькою і громадською позицією автори журналу *Будяк* (вони ж — постійні учасники заходів) зуміли ще більше розбурхати письменницьке і мистецьке середовище Львова після війни. Для ши-

роких верств населення футуристи відразу стали «своїми», оскільки були цікаві громадськості новими художньо-естетичними ідеями.

Незважаючи на організаційні (вечір сміху, Чайний вечір та ін.), ідейно-естетичні (формалізм, динамізм, пропагування культу колективізму, опое-тизування руху й активної позиції) та стилістичні (нові жанрові форми, зорові пошуки засобів зображення руху, відкидання загальноприйнятих мовних та поетично-мистецьких норм, записування текстів без розділових знаків або з індивідуальними розділовими знаками, без великих і малих букв, роль дієслова, протиставлення «смуток — сміх», поетизація сміху, передача нових відчуттів, нової реальності, синестезія) інновації, успіх у публіки, критика негативно оцінила літературні вечори «Будяка». Зокрема, його учасників незаслужено було обвинувачено у відсутності смаку, беззмістовності, прирівняно їх одноактівки до вуличного гумору, цинічної сатири і загалом зазначено, що творчість футуристів — «нездоровий симптом», «моральна гниль» («Весняний “вечір плачу”» 1922).

«Ідея всеукраїнського активізму» товариства «Богема»

На початку 1920-х рр. гучними літературно-мистецькими вечорами заявило про себе товариство «Богема». Їх проводили Р. Купчинський, О. Бабій, Л. Лепкий, М. Голубець, І. Рудницький, М. Рудницький, П. Ковжун, які знайомили широку громадськість з творчістю місцевих поетів, з останніми досягненнями європейського модернізму, розвивали літературну кооперацію через спільні проекти. «Ідея всеукраїнського активізму», яку О. Бабій проголосив на творчому вечорі Б. Лепкого у 1923 р. (Кедрин, 1923) розкрила творчу позицію «Богемі», свідчила про тогочасні духовні сподівання загалом.

Нове угруповання, як і літературна група «Митуса», повністю не оперечувало попередні модерністські здобутки, не обмежувало естетичні пошуки футуристичними ідеями. Важливим для них було активізувати участь талановитої молоді і представників старшого покоління у культурному житті. Товариство «Богема» публічно розкривало свій шлях ідейно-стильової еволюції — від митусівського повернення до національних витоків і до витворення нової богемної, елітної літератури.

Назви літературно-мистецьких вечорів «Богемі» у 1923 р. — «Маланчин Вечір» (17 січня) («Маланчин Вечір у Львові» 1923), «Вечір «Богемі» (22 січня) (Жонтік 1923), «Бал-Маскарад «Богемі» (10 лютого) (Чмелик 1923), «Вечір Богдана Лепкого» (3 березня) — свідчили про намір розворушити повоєнну апатію.

Завдяки масштабному характеру заходів (об'єднали письменників, художників, музикантів старшого і молодшого поколінь) «Богема» була більш потужнішою за рівнем організації, кількісним складом учасників, ніж літературна група «Митуса», а відтак швидко зуміла стати лідером культурного життя Галичини. Відомо, що у проведенні її вечорів взяли участь

музикант М. Гайворонський, актори В. Дурдиківна, Р. Криштальський і П. Пшеничка, співачки М. Свірська, С. Федорцівна, політики В. Дорошенко, Д. Донцов, вчені І. Крип'якевич, В. Щурат, М. Кордуба, художники П. Ковжун, П. Холодний, Р. Лісовський, Ю. Магалевський, Л. Перфецький, скульптор О. Архипенко та ін. («Маскарад “Богемі”» 1923).

Зауважимо, що не всі тогочасні об'єднання організували літературні вечори своїх представників. Для прикладу, літературно-мистецьке товариство «Сонцецвіт» (Тарнів 1921–1922), до якого належали М. Обідний, Ю. Липа, Є. Іваненко, М. Ковальський, Б. Лісянський, Н. Лівіцька, П. Тенянюк, провели літературний вечір, присвячений творчості А. Данте, свято творчості М. Вороного (обидва весною 1922 р.), видали два збірники — альманах *Сонцецвіті* і збірник про А. Данте, які засвідчили їх організаційну єдність, пошанування світової і національної спадщини, зокрема символізму, неоромантизму (В. П. 1921).

Висновки

Поширення неосимволізму, неоромантизму та футуризму в Галичині початку 1920-х рр. було вмотивованим і актуальним. Вони сприймалися епохою як шлях подолання повоєнної апатії, свідчення «нового життя». Творчі пошуки молодих письменників, художників, музикантів, акторів шліфувалися на літературних вечорах, під час яких ідеї випробовувалися на практиці відповідно до завдань художньої творчості. Значення галицького неосимволізму, неоромантизму та футуризму полягало у експериментах зі словом і графікою, сюжетом, жанром, літературним заходом, в культурі новаторства, увазі до творчості молодих авторів, повному чи частковому неприйнятті класиків, активній громадянській позицій. Всі ці ідеї були за-требуваними, не здавалися суперечливими, викликали значне зацікавлення.

ЛИТЕРАТУРА

- Білецький Леонід. «З концертної салі: Вечір Поезії». *Громадський вістник* 36 (1922): 4.
 Бобинський Василь. *Гість із ночі: поезія, проза, публіцистика, літературна критика, переклади*. Київ: Дніпро, 1990.
 В. П. «З літературного життя на еміграції». *Українська трибуна* 170 (1921): 3.
 «Великий По-Маланчин Вечір Сміху». *Вперед* 3 (1922): 4.
 «Весняний “вечір плачу”». *Вперед* 58 (1922): 3.
 «Вечір “плачу”». *Вперед* 55 (1922): 4.
 «Вечір плачу Будяка». *Вперед* 56 (1922): 4.
 «Вечір, присвячений творчості Богдана Лепкого». *Громадський вістник* 15 (1923): 7.
 «Вороний Микола. “Митуса”». *Українська трибуна* 43 (1922): 2–3.
 Гадамер Ханс.-Георг. *Истина и метод: Основы философии герменевтики*. Москва: Прогресс, 1988.
 Гуссерль Эдмунд. *Идеи к чистой феноменологии*. Москва: Лабиринт, 1994.
 «Жонтік. Хроніка». *Громадський вістник* 18 (1923): 3.
 «Зі студентського життя. Галичина. Вечір Молодого Мистецтва». *Поступ* 1–2 (1922): 52–53.
 Кедрин Іван. «Вечір Богдана Лепкого». *Громадський вістник* 48 (1923): 5.
 Кристева Юлія. *Избранные труды: Разрушение поэтики*. Москва: Российская политическая энциклопедия, 2004.

- Лепкий Левко. «Миколі Вороному (з приводу 50-літнього ювілею)». *Будяк* 12 (1922): 7.
- Ліотар Жан. «Ситуація постмодерну». *Філософська і соціологічна думка*. 5–6 (1995): 15–38.
- Лотман Юрій. *Об искусстве*. Санкт-Петербург: Искусство, 1998.
- «Львів. Вечір “Молодого Мистецтва”». *Шляхи мистецтва* 2 (1921): 146–147.
- «Маланчин Вечір у Львові». *Громадський вістник* 23 (1923): 7.
- «Маскарад “Богемі”». *Громадський вістник* 29 (1923): 3.
- «На загальне домагання». *Будяк* 13 (1922): 4.
- «Наше вірую». *Будяк* 1 (1921): 1.
- «Новинки». *Громадський вістник* 35 (1922): 5.
- «Оповістки». *Громадський вістник* 16 (1922): 7.
- «Перший “Весняний вечір”». *Вперед* 62 (1922): 4.
- «Перший чайний вечір Будяка». *Вперед* 168 (1921): 4.
- «Позір!». *Вперед* 15 (1922): 3.
- Полікарпова Юлія. «Презентація як активний метод навчання». *Культура народів Причорноморья* 231 (2012): 159–162.
- Прокопчук Ірина. «Роль мистецьких часописів 1920 — початку 1930-х років у поширенні модерністичних концепцій в Україні». *Вісник Львівської національної академії мистецтв* 21 (2010): 17–25.
- Рікер Поль. *Історія та істина*. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська Академія», 2001.
- Савчин Юлія. «Українсько-польські відносини на сторінках журналу “Будяк” (1921–1923 рр.) — провідна тематична лінія часопису». *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації* 1–2 (2014): 41–44.
- Саліга Тарас. *Імператив (літературознавчі статті, критика, публіцистика)*. Львів: Світ, 1997.
- Сирота Лілія. «Літературна група “Митуса” і Павло Ковжун». *Народознавчі Зошити* 5 (1998): 538–547.
- Сирота Лілія. «Літературна група “Митуса” (1921–1922): О. Бабій, В. Бобинський, Р. Купчинський, Ю. Шкрумеляк». *Бібліографічний покажчик*. Львів: ЛНБ імені В. Стефаника, 2004.
- Снісарчук Лідія. *Українська сатирично-гумористична преса Галичини 20–30-х років ХХ століття*. Львів: ЛННБ України імені В. Стефаника, 2001.
- Снісарчук Лідія. *Українська преса Галичини (1919–1939 роки) і журналістикознавчий дискурс*. Львів: ЛННБ України імені В. Стефаника, 2009.
- «Співомовкам». *Будяк* 5–6 (1921): 2.
- Тарноградський Валер'ян. «Клим Поліщук». *Будяк* 13 (1921): 3.
- Тарнопольський Олег, Авсюкевич Юлія. *Successful Presentations = Успішні презентації: Посібник для навчання ділових презентацій англійською мовою*. Київ: Ленвіт, 2007.
- Тодоров Цветан. *Поняття літератури та інші есе*. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2006.
- «Тост». *Будяк* 1 (1921): 8.
- Фуко Мишель. *Археологія знання*. Київ: Ника-Центр, 1996.
- Фуко Мишель. «Технологія себе». *Логос* 2(65) (2008): 96–122.
- Хайдеггер Мартин. *Время и бытие: Статьи и выступления*. Москва: Республика, 1993.
- «Чайний вечір». *Вперед* 33 (1922): 4.
- Чмелик. «Маскарад “Богемі”». *Громадський вістник* 28 (1923): 4.
- Швунг. «По равті: з циклю “Карнавалові настрої”». *Будяк* 2 (1921): 5.
- Якобсон Роман. *Избранные работы*. Москва: Прогресс, 1985.

REFERENCES

- Baudrillard Jean. “Ecstasy of Communication”. *The Anti-Aesthetic. Essays on Postmodern Culture*. Port Townsend: Bay Press, 1983: 126–133.
- Bilec’kij Leonid. «Z koncertnoi sali: Vechir Poezii». *Gromads’kij vistnik* 36 (1922): 4.
- Bobins’kij Vasil’. *Gist’ iz noch: poeziya, proza, publicistika, literaturna kritika, perekladi*. Київ: Dnipro, 1990.

- «Chajnij vechir». *Vpered* 33 (1922): 4.
- Chmelik. «Maskarad “Bogemi”». *Gromads'kij vistnik* 28 (1923): 4.
- Fuko Mishel'. *Arheologiya znaniya*. Kiev: Nika-Centr, 1996.
- Fuko Mishel'. «Tekhnologiya sebya». *Logos* 2(65) (2008): 96–122.
- Hajdegger Martin. *Vremya i bytie: Stat'i i vystupleniya*. Moskva: Respublika, 1993.
- Gadamer Hans.-Georg. *Istina i metod: Osnovy filosofii germeneytiki*. Moskva: Progress, 1988.
- Gusserl' Edmund. *Idei k chistoj fenomenologii*. Moskva: Labirint, 1994.
- Kedrin Ivan. «Vechir Bogdana Lepkogo». *Gromads'kij vistnik* 48 (1923): 5.
- Kristeva Yuliya. *Izbrannye trudy: Razrushenie poetiki*. Moskva: Rossijskaya politicheskaya enciklopediya, 2004.
- Lepkij Levko. «Mikoli Voronomu (z privodu 50-litnogo yuvileyu)». *Budyak* 12 (1922): 7.
- Liotar Zhan. «Situaciya postmodernu». *Filosofs'ka i sociologichna dumka* 5–6 (1995): 15–38.
- Lotman Yurij. *Ob iskusstve*. Sankt-Peterburg: Iskusstvo, 1998.
- «L'viv. Vechir “Molodogo Mistectva”». *Shlyahi mistectva* 2 (1921): 146–147.
- «Malanchin Vechir u L'vovi». *Gromads'kij vistnik* 23 (1923): 7.
- «Maskarad “Bogemi”». *Gromads'kij vistnik* 29 (1923): 3.
- «Na zagal'ne domagannya». *Budyak* 13 (1922): 4.
- «Nashe viruyyu». *Budyak* 1 (1921): 1.
- «Novinki». *Gromads'kij vistnik* 35 (1922): 5.
- «Opovistki». *Gromads'kij vistnik* 16 (1922): 7.
- «Persnij “Vesnyanj vechir”». *Vpered* 62 (1922): 4.
- «Persnij chajnij vechir Budyaka». *Vpered* 168 (1921): 4.
- Polikarpova Yuliya. «Prezentaciya yak aktivnij metod navchannya». *Kul'tura narodov Prichernomor'ya* 231 (2012): 159–162.
- «Pozir!». *Vpered* 15 (1922): 3.
- Prokopchuk Irina. «Rol' mistec'kih chasopisiv 1920 — pochatku 1930-h rokiv u poshirenni modernistichnih koncepcij v Ukraïni». *Visnik L'vivs'koï nacional'noi akademii mistectv* 21 (2010): 17–25.
- Riker Pol'. *Istoriya ta istina*. Kiïv: Vidavnichij dim «Kievo-Mogilyans'ka Akademiya», 2001.
- Saliga Taras. *Imperativ (literaturoznavchi statii, kritika, publicistika)*. L'viv: Svit, 1997.
- Savchin Yuliya. «Ukraïns'ko-pol's'ki vidnosini na storinkah zhurnalu “Budyak” (1921–1923 rr.) — providna tematchna liniya chasopisu». *Derzhava ta regioni. Seriya: Social'ni komunikacii* 1–2 (2014): 41–44.
- Shvung. «Po ravti: z ciklyu “Karnavalovi nastroi”». *Budyak* 2 (1921): 5.
- Sirota Liliya. «Literaturna grupa “Mitusa” i Pavlo Kovzhun». *Narodoznavchi Zoshiti* 5 (1998): 538–547.
- Sirota Liliya. «Literaturna grupa “Mitusa” (1921–1922): O. Babij, V. Bobins'kij, R. Kupchins'kij, Yu. Shkrumelyak». *Bibliografichnij pokazhchik*. L'viv: LNB imeni V. Stefanika, 2004.
- Snicarchuk Lidiya. *Ukraïns'ka presa Galichini (1919–1939 roki) i zhurnalistikoznavchij diskurs*. L'viv: LNNB Ukraïni imeni V. Stefanika, 2009.
- «Spivomovkam». *Budyak* 5–6 (1921): 2.
- Tarnograds'kij Valer'yan. «Klim Polishchuk». *Budyak* 13 (1921): 3.
- Tarnopol's'kij Oleg. *Avsyukevich YUliya. Successful Presentations = Uspishni prezentacii: Posibnik dlya navchannya dilovih prezentacij anglijs'koyu movoyu*. Kiïv: Lenvit, 2007.
- Todorov Cvetan. *Ponyattya literaturi ta inshi ese*. Kiïv: Vidavnichij dim «Kievo-Mogilyans'ka akademiya», 2006.
- «Tost». *Budyak* 1 (1921): 8.
- V. P. «Z literaturnogo zhittya na emigracii». *Ukraïns'ka tribuna*, 170 (1921): 3.
- «Velikij Po-Malanchin Vechir Smihu». *Vpered* 3 (1922): 4.
- «Vechir “plachu”». *Vpered* 55 (1922): 4.
- «Vechir plachu Budyaka». *Vpered* 56 (1922): 4.
- «Vechir, posvyachenij tvorchosti Bogdana Lepkogo». *Gromads'kij vistnik* 15 (1923): 7.
- «Vesnyanj “vechir plachu”». *Vpered* 58 (1922): 3.
- «Voronij Mikola. “Mitusa”». *Ukraïns'ka tribuna* 43 (1922): 2–3.
- «Zhontik. Hronika». *Gromads'kij vistnik* 18 (1923): 3.
- «Zi students'kogo zhittya. Galichina. Vechir Molodogo Mistectva». *Postup* 1–2 (1922): 52–53.
- Yakobson Roman. *Izbrannye raboty*. Moskva: Progress, 1985.

Лилија Сирота

ИДЕЈА „НОВИХ НАЧИНА“ И ЊЕНА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА
ТОКОМ КРЕАТИВНИХ ВЕЧЕРИ КЊИЖЕВНЕ И УМЕТНИЧКЕ ГРУПЕ ЛЬВОВА
ПОЧЕТКОМ 1920-ТИХ ГОДИНА

Резиме

Сврха чланка је да се анализирају карактеристике популаризације књижевних и естетских идеја од стране представника украјинских стваралачких удружења Лавова раних 1920-их на основу нових чињеница, да се детаљније открију правци развоја украјинског културног живота Львова, притом време у целини. Утврђено је да је популаризаторска делатност књижевних група „Митуса“ и „Боеми“, као и песника груписаних око часописа *Будјак* била иновативна по форми и сензационална по садржају. Прокламујући идеје „од симболизма ка новим путевима“, „окренути се примитивном“, „свеукрајинском активизму“, футуризму, млади лавовски песници и уметници организовали су значајан број креативних вечери, активно штампани у периодици, објављивали збирке поезије и часописе са циљем подизања културног живота Галиције. Послератна генерација уметника била је у стању да око себе концентрише украјинске књижевне снаге Галиције, представнике украјинске емиграције, која се формирала у Пољској, Чехословачкој, Немачкој, Аустрији 1920-их. Саопштено је да су покретачи књижевних догађаја — групе „Митуса“ и „Боеми“ те аутори часописа *Будјак* — успели да брзо успоставе блиске контакте са широм јавношћу, успешно популаришу идеје неосимболизма. Такође су проповедали футуристичку идеологију у Галицији кроз усмену комуникацију током уметничких вечери. Ове групе су биле јасно фокусиране на иновације.

Кључне речи: нови путеви, књижевна група „Митуса“, књижевно-уметничко друштво „Боеми“, часопис *Будјак*, неосимболизам, футуризам, национални препород.